

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2019/0356

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 25. mars 2019 fra Bustadstiftinga ved Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane, Bustadstiftinga ved fylkessjukehuset på Nordfjordeid og Bustadstiftinga ved Lærdal Sjukehus på Stiftelsestilsynets vedtak av 13. mars 2019.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå stiftelsenes søknad av 24. oktober 2018 om endring av valgordningen for styremedlemmene i stiftelsene. Grunnen til avslaget er at den foreslåtte nye ordningen etter Stiftelsestilsynets vedtak ikke er i samsvar med kravet til omdanningsvedtakets innhold i stiftelsesloven § 47 første ledd. Det er dette som er spørsmålet i klagesaken.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av stiftelsesloven, dekningsloven, arveloven og samvirkeloven, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok leder Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Saken gjelder søknad om omdanning av vedtektene for disse tre boligstiftelsene:

- Bustadstiftinga ved Lærdal Sjukehus (heretter «BFL»), org. nr. 974 979 381.
- Bustadstiftinga ved fylkessjukehuset på Nordfjordeid, org. nr. 983 425 275 (heretter «BFN») og
- Bustadstiftinga ved Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane, org. nr. 874 979 392, (heretter «BSSF»),

De tre stiftelsene ble opprettet i henholdsvis 1969, 1970 og 1975 av Sogn og Fjordane fylkeskommune.

BSSFs formål følger av vedtektene § 2 som lyder:

«Stiftinga har som føremål å

1. *Skaffe eigedomsrett eller festerett til tomtegrunn og bygging av bustader for utleige til personalet ved Sentralsjukehuset Sogn og Fjordane.*

2. *Kjøre eller byggje andre bygg når desse skal nyttast til ulike behov for buformål ved sjukehuset.*
3. *Kjøp av ferdige bustader for utleige til personalet ved sentralsjukehuset.»*

De to andre stiftelsene har likelydende formål, med det unntak at formålet knytter seg til henholdsvis fylkessjukehuset på Nordfjordeid og Lærdal Sjukehus.

BSSFs vedtekter § 4 fastsetter dette om valg av styre:

"(...) Styret vert vald av fylkesutvalet (...) Styret har fire medlemmer med personlege varamedlemmer. Den eine medleimen skal ikkje ha tilknytning til fylkeskommunen. Styret vel sjølv leiar og nestleiar. Valet følgjer den fylkeskommunale valbolken."

For BFN og BFL har gjeldende vedtekter § 4 om valg av styret slik ordlyd:

"(...) Styret vert vald av fylkesutvalet (...) Styret har tre medlemmer med personlege varamedlemmer. Den eine medleimen skal ikkje ha tilknytning til fylkeskommunen. Valet følgjer den fylkeskommunale valbolken."

Eierskapet til sykehusene ble overført fra fylkeskommunene til de statlige helseforetakene 1. januar 2002. Som følge av dette ønsket Sogn og Fjordane fylkeskommune at retten til å velge styremedlemmer i de tre stiftelsene bør overføres til den nye eieren, Helse Førde HF (heretter «Helse Førde»). I perioden 2012 til 2015 ble det i ulike fylkeskommunale organ behandlet og fattet flere forskjellige vedtak om endringer i vedtektenes bestemmelser om valg av styremedlemmer i de tre stiftelsene. Vedtakene ble ikke effektivt, og nemnda kommer ikke nærmere inn på innholdet i de ulike vedtakene.

Den 18. oktober 2016 fattet Sogn og Fjordane fylkestinget slikt vedtak om overføring av valgretten i stiftelsene:

«1. Fylkestinget overfører fylkeskommunen sin valrett til styra i bustadstift:ingane til Helse Førde. Helse Førde vel då to av tre styremedlemer for bustadstiftingane i Nordfjordeid og Lærdal, og tre av fire medlemer for bustadstiftinga i Førde. Leigebuarane held fram med å velje ein medlem til styra for kvar av stiftingane. Styret vel styreleiar.

2. Dersom Helse Førde ikkje aksepterer ein slik delt valrett, skal heile valretten overførast til Helse Førde. Styret vel styreleiar.

3. Dersom omdanninga går ut på delt valrett mellom Helse Førde og leigebuarane, legg fylkestinget til grunn at dei med valrett samordnar seg med omsyn til styret sitt samla kompetansebehov ut frå stiftinga si verksemd og stiftinga sitt føremål, samt reglane i stiftingslova § 27 om krav til styret si samansetning og § 27a om kjønnsrepresentasjon. Fylkestinget legg til grunn at ein tek omsyn til habilitetsregelen i stiftingslova § 37 ved val av styremedlem. Endeleg føreset delt valrett at endringa av vedtektene må omfatte ei regulering av valintervall slik at delar av styret er på val kvart 2. år.

4. Fylkestinget ber stiftingane om å søkje omdanning i tråd med dette vedtaket. Styret må vurdere om det er andre endringar i vedtektene som må gjerast for å få vedtektene i samsvar med lov.

5. Fylkesrådmannen får fullmakt til å gje fråsegn i tråd med fylkestinget sitt vedtak når styret søker om omdanning.

6. Dersom styret sin søknad om omdanning omfattar andre vedtektsendringar enn det som går fram av dette vedtaket i fylkestinget, får fylkesutvalet delegert mynde til å gje fråsegn.»

I brev av 21. oktober 2016 ba fylkeskommunen stiftelsene om «. . . at stiftingane set i gong arbeidet med å endre vedtektene i stiftingane, gjerne i samarbeid med Helse Førde, og søker om omdanning i tråd med vedtaket i Fylkestinget.»

Stiftelsene etterkom ikke fylkeskommunens anmodning. I brev av 3. november 2016 fra BSSF ved advokat Jan Nikolai Hvidsten til Stiftelsestilsynet hadde BSSF en rekke merknader til fylkeskommunens vedtak om omdanning av vedtektene. Når det gjelder den foreslåtte valgordningen ble det bl. a. gjort gjeldende at det bør være avstand mellom stiftelsene og Helse Førde. Helse Førde leier hele stiftelsens boligmasse og er derfor stiftelsens eneste kunde. Det ble også gjort gjeldende at valgretten bør ligge til et politisk organ med lokal forankring slik den opprinnelige ordningen var.

Stiftelsestilsynet besvarte henvendelsen fra advokat Hvidsten i brev av 8. februar 2017 der det bl. a. heter:

«Som stiftelsen konkluderte Stiftelsestilsynet med at vi ikke har noe bestemt oppfatning av hvilket alternativ som er best, men at det er helt sentralt at det forslag hvor de fordeler og ulemper som forslagene innebærer, også med hensyn til habilitet og stiftelsens selvstendighet er vurdert.»

I brev av 24. oktober 2017 fra advokat Jan Nikolai Hvidsten søker de tre stiftelsene om likelydende endringer av vedtektene. I søknaden ble de gjeldende vedtektene § 4 foreslått erstattet med nye §§ 5 og 6 som lyder:

"§ 5 Styret er stiftinga sitt høgste organ.

Styret har tre medlemmer med personlege varamedlemar. Styret vel sjølv leiar og nestleiar. Styret vert vald av ei valnemnd. Valperioden følgjer den kommunale valbolken. (...)"

"§ 6 Valnemnda til styret for stiftinga har tre medlemmar og følgjande samansetjing:

- Styret i Helse Førde HF har høve til å peike ut ein representant.
- Formannskapet i («vertskommune») har høve til å peike ut ein representant.
- Styret i stiftinga peikar ut ein representant.

(...) Ved val av nye styremedlem, skal valnemnda primært ha kompetanse knytt til næringsdrift som kriterium for valet."

Oppretteren av stiftelsene, Sogn og Fjordane fylkeskommune, har i samsvar med stiftelsesloven § 49 uttalt seg om søknaden. Fylkeskommunen gjør i uttalelsen gjeldende at den fremdeles mener at valgretten til styret i boligstiftelsene bør overføres til Helse Førde, og uttaler bl. a. følgende:

«Stiftingane vart oppretta av fylkeskommunen på den tida fylkeskommunen var sjukehuseigar og arbeidsgjevar for dei tilsette ved sjukehusa. Sjølv om gode grunnar kan tale for ein delt valrett, er det vår vurdering som opprettar, at ei overføring av valretten til Helse Førde er den løysinga som kjem nærast ei vidareføring av opprettar sitt føremål med stiftingane.

Hovudføremålet med bustadstiftingane er å skaffe bustader til dei tilsette ved sjukehusa. Det er sjukehuseigar som har størst interesse av å kunne tilby føremålstenlege bustadar til dei tilsette ved sjukehusa, og sjukehuseigar vil derfor ha ei naturleg interesse i å sikre seg at dei som vert valde inn i styra til stiftingane er eigna til ivareta stiftingane sitt føremål på forsvarleg vis. Det er likevel viktig å presisere at styreverv er personlege, og at kvart styremedlem gjennom sitt verv, uavhengig av kven det er valt inn av, pliktar å arbeide til beste for stiftinga og føremålet med stiftinga.»

Fylkeskommunen avslutter med å rå til at valgretten overføres til Helse Førde slik det ble vedtatt i fylkestinget i sak 32/16:

"Fylkestinget overfører fylkeskommunen sin valrett til styra i bustadstiftinga til Helse Førde. Helse Førde vel då to av tre styremedlemmer for bustadstiftingane i Nordfjord og Lærdal og tre av fire medlemmer for bustadstiftinga i Førde. Leigebuarane held fram med å velje ein medlem for styra i kvar av stiftingane. Styret vel leiar."

Stiftelsestilsynet sendte varsel om avslag på søknaden i brev av 8. januar 2019 til advokat Jan Nikolai Hvidsten. Det ble her viste til at oppretter hadde motsatt seg de omsøkte vedtektsendringene og selv foreslått en endring som lå nærmere de opprinnelige vedtektene. Stiftelsene ble bedt om å sende en revidert søknad med vedtekter som kunne godkjennes med frist til 4. februar 2019.

Stiftelsene svarte i brev av 11. mars 2019 fra advokat Jan Nikolai Hvidsten, og ba Stiftelsestilsynet om å behandle den opprinnelige søknaden av 24. oktober 2018.

Stiftelsestilsynet avslo søknaden i vedtak av 13. mars 2019. Vedtaket ble påklaget 25. mars 2019.

I brev av 12. april 2019 ba Stiftelsestilsynet oppretteren, Sogn og Fjordane fylkeskommune, om å gi uttalelse i saken. Oppretter svarte i brev av 30. april 2019 der det blant annet heter:

"Klagar syner til utfordringaer med at Helse Førde er einaste kunden til stiftingane, og at en difor bør unngå å vedtektsfeste at Helse Førde åleine skal velje styre til stiftingane. Til dette vil eg, på vegner av opprettar, minne om at bustadstiftingane hovudsakleg er oppretta for å stette sjukehuseigar i fylket sitt behov for bustadar til sine tilsette. Styra i bustadstiftingane skal sikre ei forsvarleg drift og ivaretaking av bustadmassen, som legger til rette for hovudføremålet.

Eg minner også om at omdanninga dreiar seg om ein valrett, ikkje ein rett til å sitje i eller insturere styret. Den med valrett har eit ansvar for å velje eit kompetent og operativt styre, og må m.a. ta omsyn til habilitetskravet i stiftingslova § 37, slik at det vert valt eit styre som er vedtaksført i dei aller fleste tilfella. Ein representant som vert valt inn for å representere leigebuarane, vil vere valt inn nettopp på grunn av dette tilhøyret, og for denne medlemmen må vurderinga verte noko annleis."

Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda i brev av 21. mai 2019.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumentene som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

Nemnda nevner at også enkelte andre spørsmål har vært oppe i saken, og det har vært holdt møter mellom partene og med Stiftelsestilsynet. Nemnda kommer ikke nærmere inn på dette utover det som er nevnt over. Det nevnes likevel at Stiftelsestilsynet i brev 8. februar 2017 uttaler følgende om hvem som har omdanningsmyndighet i saken:

«Det er Stiftelsestilsynets vurdering at det følger av vedtektene at det er Stiftelsestilsynet som har omdanningsmyndigheten. Det er imidlertid stiftelsens styre som skal behandle forslag til endring i vedtektene og vedta disse. Fylkesutvalget, som organ for oppretter, skal uttale seg om de endringer som styret har behandlet og vedtatt. Dersom det er avvik mellom styrets forslag og den uttalelse som er gitt, ligger avgjørelsen til Stiftelsestilsynet som har omdanningsmyndighet. Bestemmelsen følger slik også lovens system.»

3 Rettslig grunnlag for vedtaket

Stiftelsestilsynets avslag er begrunnet med at stiftelsenes søknad ikke er i samsvar med kravene til omdanningsvedtakets innhold i stiftelsesloven § 47 første ledd som lyder:

«Når omdanning gjelder stiftelsens formål eller en annen bestemmelse som det må antas at det ble lagt vesentlig vekt på ved opprettelsen av stiftelsen, skal omdanningen så langt som mulig tilpasses det opprinnelige formålet eller det siktemålet som det må antas at lå til grunn for bestemmelsen.»

4 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 13. mars 2019 lyder:

«Vi avslår søknaden om endring av vedtektene frå

- Bustadstiftinga ved Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane, org. nr. 874 979 392*
- Bustadstiftinga ved Fylkessjukehuset på Eid, org. nr. 983 425 275*
- Bustadstiftinga ved Lærdal sjukehus, org. nr. 974 979 381»*

Stiftelsestilsynet viser til begrunnelsen som ble gitt i varsel om avslag på søknad av 8. januar 2019 der det om valgordningen heter:

"Styret har valt å ikkje følgje opprettar si uttale, men søkt om endring slik sitert over. Vi viser til tidlegare brev der det er gjort nærmare greie for korleis dei ulike partane vurderer fordelane og ulempene med ulike valordningar. Også Stiftelsestilsynet har sagt noko om dette og vi viser til våre tidlegare brev utan å gjenta dette her.

Etter vedtektene § 7 og stiftelseslova § 49 skal opprettar uttale seg om vedtektsendringa. Verken lova eller vedtektene seier noko om kva vekt uttalen skal ha når styret og opprettar er ueinige. Det er lagt til grunn i førearbeida og juridisk teori at retten til uttale ikkje er ein vetorett, men at uttalen skal tilleggas vesentleg vekt. Det er også uttalt at det berre unntaksvis vil være aktuelt å vedta omdanning i strid med opprettar si uttale."

Stiftelsestilsynet viser så til stiftelsesloven § 47 og at omdanningen så langt som mulig må tilpasses det opprinnelige formålet. Tilsynet skriver:

"Vi er enige med opprettar i at av dei ulike løysingane for valordning som er foreslått, er det løysinga fylkeskommunen har foreslått som ligg tettast på den opprinnelege føresegna. Vi viser til fylkeskommunens argumentasjon, men gjentar kort at Fylkeskommunen var sjukehuseigar ved opprettinga og at overføringa av valrett til eigar, Helse Førde, synast å være i tråd med det opprinnelege formålet med føresegna – at sjukehuseigaren skulle velje styremedlemmene i stiftingane. Vi vurderer også at denne løysinga er lovleg, sjølv om den som vi tidlegare har påpeika kan gi habilitetsutfordringar.

Styret har framlagt fleire argument for at dei likevel har valt å fråvike uttalen, men vi kan ikkje sjå at vi i eit tilfelle der opprettar si uttale er den som ligg nærast den opprinnelege fråsegna har kompetanse til å vurdere om styrets løysing er mer hensiktsmessig."

5 Klagers anførsler

Klager mener at Stiftelsestilsynets forstår stiftelsesloven § 47 feil og at Stiftelsestilsynets vedtaket derfor er feil. Klageren ber om at vedtektsendringene det er søkt om blir godkjent.

Klagers anførsler kan i hovedsak oppsummeres slik:

- Klagerne er ikke enig i at det å overføre valgretten fra fylkesutvalget til Helse Førde er mer i tråd med det opprinnelige formålet enn klagerne forslag. Klagerne er følgelig uenige med Stiftelsestilsynet i vurderingen av hva som var oppretters intensjon ut fra de opprinnelige vedtektene.
- De tre stiftelsene hadde ved opprettelsen tre ulike ordninger for styrevalg. Felles for alle ordningene er at valg av styre ble vedtatt av politisk valgte personer. Dette sikret lokal forankring i de enkelte kommuner i Sogn og Fjordane, i tillegg til at fylkeskommunen var sykehuseier.
- Staten ved Helse Vest er eier av sykehusene i Sogn og Fjordane og dersom en skal følge Stiftelsestilsynets argumentasjon skulle således staten bli tillagt oppgaven med å oppnevne styremedlemmer for stiftelsene.
- Ved opprettelsen av stiftelsene var sykehusene eid av fylkeskommunen. Fylkestinget bestod av indirekte valgte personer fra kommunestyrene. Dette gjør at lokalpolitiske valg også var en viktig faktor ved valget av styremedlemmer, i tillegg til ren forvaltning og økonomistyring. Klager mener at den lokalpolitiske forankringen slik den opprinnelige valgordning var, undervurderes av Stiftelsestilsynet.
- Det stiftelsesrettslige selvstendighetsvilkåret kan bli stilt på prøve dersom Helse Førde gis adgang til å oppnevne styret. Styret vil da så langt som mulig ivareta Helse Førdes interesser som fort vil være økonomisk motivert. Ved å la valgmyndigheten være lokalpolitisk forankret vil en i større grad slippe denne uheldige koplingen.
- Helse Førde kan være destinatar dersom eiendommene leies ut til rabatterte priser. Dersom Helse Førde oppnevner flertallet av styremedlemmene, og i tillegg representantene fra leieboerforeningen er ansatt i Helse Førde, kan man risikere styret er inhabilt ved utdelinger.

- I stiftelsesloven med kommentarer s. 237 fremgår det at verken oppretter eller styret har noen vetorett, og at det kun "unntaksvis kan bli spørsmål om å foreta en omdanning som styret eller oppretteren er uenig i". Klager mener det er uklart om Stiftelsestilsynet kan foreta omdanning når oppretter og styret ikke enes om vedtektene.

6 Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Ved brev av 21. mai 2019 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse. Stiftelsestilsynet mener at klagen ikke inneholder opplysninger som endrer konklusjonen i det tidligere vedtaket, og har dermed ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket.

Stiftelsestilsynet viser til sin vurdering i avslag datert 13. mars 2019 og forutgående varsel datert 8. januar 2019. Videre skriver tilsynet at det er noen forhold som det vurderes naturlig å kommentere noe nærmere:

«Stiftelsene har vist til historikken knyttet til Stiftelsenes opprettelse og fremmet anførsler knyttet til oppretters intensjon etter opprinnelige vedtekter. Det sentrale synes å være en anførsel om styret i Stiftelsene ble valgt av politisk valgte personer, som sikret lokal forankring i de enkelte kommuner, samtidig som fylkeskommunen var eier av sykehusene. Vi viser her til oppretters tidligere uttalelser hva gjelder intensjonen med bestemmelsen, og at det var sentralt at eier av sykehuset, fylkeskommunen ved fylkesutvalget var valgorgan. Oppretters ønske om å overføre valgretten til Helse Førde som ny eier (som del av helseforetak underlagt staten), er i tråd med opprinnelig intensjon. Ettersom Stiftelsenes formål er utleie av boliger til personale ved de aktuelle sykehusene er dette det sentrale hensyn, ikke andre eventuelle hensyn som man fra et politisk valgt ståsted kunne ønske å ivareta, herunder at lokalpolitiske valg skal være en faktor slik anført at Stiftelsene.»

Videre kommenterer Stiftelsestilsynet anførselene om habilitetsproblemer dersom Helse Førde skal utpeke styret. Stiftelsestilsynet er enig i at det kan oppstå habilitetsproblemer, men peker på at dette like gjerne kan oppstå med et lokalpolitisk valgorgan, f.eks. at det velges personer med politiske verv og hvor typisk en planprosess som har direkte betydning for stiftelsen kan medføre habilitetsutfordringer. Det sentrale er at styremedlemmene skal velges av et valgorgan og valgorganet må vurdere hvilke implikasjoner det kan medføre at styremedlemmer velges blant personer i valgorganet. Man må forsøke å oppnå å få et styre som har nødvendige kvalifikasjoner og som i minst mulig grad utfordrer de habilitetsproblemer som vil kunne oppstå.

Stiftelsestilsynet påpeker også at Helse Førde ikke direkte er destinatar, men at det er personale ved sykehusene som Helse Førde eier som er destinatorer. Helse Førde skal ikke ha noen direkte fordeler av leieavtalen, bare en indirekte fordel ved at sykehusene fremstår som mer attraktive arbeidsplasser. Stiftelsestilsynet vurderer saken slik at dette ikke er i strid med selvstendighetskravet etter stiftelsesloven.

Avslutningsvis skriver Stiftelsestilsynet følgende:

«Stiftelsene har vist til at det etter deres vurdering er uklart om Stiftelsestilsynet kan foreta omdanning når oppretter og styret ikke enes om vedtektene. Vi vurderer at Stiftelsestilsynet har slik kompetanse, og viser til teorien slik sitert i klagen. Stiftelsestilsynet vil da også presisere at vi har veiledet Stiftelsene og oppretter i et forsøk på å få styrene og oppretter til å komme med en omforent løsning, men at dette ikke har lyktes.»

Oppsummert har Stiftelsestilsynet i flere brev påpekt ulike svakheter og utfordringer med den løsning som oppretter har valgt. Vi vurderer imidlertid at løsningen er lovlig og at den etter vår vurdering ligger nærmest det opprinnelige siktemål bak bestemmelsen – at sykehuseier oppnevner styremedlemmene i Stiftelsene, jf. stiftelsesloven § 47. Det er på denne bakgrunn at vi ikke finner å kunne godkjenne styrets vedtatte forslag til endringer og at Stiftelsestilsynet i en slik situasjon ikke har kompetanse til å vurdere om styrets forslag er mer hensiktsmessig.»

7 Klagers supplerende merknader

Klagerne har gitt merknader til innstillingen fra Stiftelsestilsynet i brev av 3. juni 2019.

Fra brevet gjengis:

«I følge kommentarutgaven til stiftelsesloven § 2 (Knudsen og Woxholth), side 28, punkt 1.5 er destinataren den som mottar utdelinger fra en stiftelse. Slik stiftelsene har vært organisert og slik de fortsatt er organisert, er det etter vårt syn utvilsomt slik at Helse Førde er å regne som destinatar. Stiftelsene har ingen kontroll med eller innflytelse på leieavtalen mellom Helse Førde og den enkelte beboer og hvilke betingelser som avtales mellom disse.

(...)

For klagerne fremstår det som et paradoks at Stiftelsestilsynet ikke kan godkjenne og ikke kan vurdere hensiktsmessigheten av et forslag til omdanning som utvilsomt er lovlig etter stiftelsesloven, og som samtlige tre styrer kan stå inne for. Men isteden velger å «brekke» igjennom et vedtektsforslag som styrene mener har skapt, og vil skape utfordringer i forhold til driften av stiftelsene, og som det i oversendelsen fra tilsynet erkjennes har svakheter og utfordringer.

For styrene er disse svakhetene og utfordringene åpenbare ved at Helse Førde har inngått leieavtale med stiftelsene som omfatter hele stiftelsens boligmasse, og presumptivt skal fortsette å leie ut boligmassen til destinataren. Så vidt klagerne kjenner til har styrenes forslag til vedtektsendring, ikke de samme svakhetene.»

8 Stiftelsesklagenemndas vurdering

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om avslag på stiftelsenes søknad om omdanning av en rekke vedtektsbestemmelser i stiftelsene. Det spørsmålet som er omstridt i saken, og som Stiftelsesklagenemnda skal ta standpunkt til er vedtektenes bestemmelser om hvem som skal ha myndighet til å velge styremedlemmer i stiftelsene.

Etter de gjeldende vedtektene § 4 er det fylkesutvalget som er valgorgan for styret. Ordningen må ses i sammenheng med at stiftelsene ble opprettet mens Sogn og Fjordane fylkeskommunen eide sykehusene i Førde, Nordfjordeid og Lærdal. Stiftelsenes formål er å dekke boligbehov ved disse sykehusene. Etter at eierskapet til sykehusene ble overført til helseforetakene ønsker ikke lenger fylkeskommunen å være den som velger styremedlemmene i stiftelsene. Til erstatning for den nåværende valgordningen søker de tre stiftelsene om at valgmyndigheten til styret legges til en særskilt valgnemnd der Helse Førde, vertskommunene og styret oppnevner hvert sitt medlem. Fylkeskommunen, som er oppretter av stiftelsene, er uenig i dette forslaget. Den mener i samsvar med vedtaket av 18. oktober 2016 at Helse Førde, som nå eier sykehusene, skal utpeke to av tre styremedlemmer i stiftelsen for sykehusene i Nordfjordeid og Lærdal og tre av fire styremedlemmer i stiftelsen for sykehuset i Førde. Det siste styremedlemmet skal være en representant for leietakerne.

Stiftelsesklagenemnda kan ikke se annet enn at den gjeldende valgordningen har nær sammenheng med stiftelsenes formål som boligstiftelse med tilknytning til sykehusene som ved opprettelsen av stiftelsene var eid av fylkeskommunen. Nemnda finner det naturlig at den vedtektsbestemte valgordningen til styret er en bestemmelse som det «. . må antas at det ble lagt vesentlig vekt på ved opprettelsen av stiftelsene.» Dette betyr at kravet til omdanningsvedtakets innhold i stiftelsesloven § 47 første ledd gjelder. Etter denne lovbestemmelsen er det et krav at omdanningen, dvs. den endrede vedtektsbestemmelsen om valgmyndighet til styret «så langt som mulig tilpasses det opprinnelige formålet eller det siktemålet som det må antas at lå til grunn for bestemmelsen». Det er dette som er vurderingstemaet i saken her. Med dette utgangspunktet blir spørsmålet i saken om den valgordningen stiftelsene søker om så lang som mulig er tilpasset det som var siktemålet med den gjeldende valgordningen som legger valgmyndigheten til fylkesutvalget. Det gjengitte vurderingstemaet i stiftelsesloven § 47 første ledd setter således en ramme for styrenes forslag til ny valgordning og hva Stiftelsestilsynet kan godkjenne. Det er altså ikke slik at Stiftelsestilsynet kan godkjenne en valgordning som styrene finner hensiktsmessig og som i og for seg kan være ønskelig ut fra ulike interesser stiftelsenes styrer ønsker å ivareta. Situasjonen er således en annen enn om det hadde vært spørsmål om å utforme vedtektene for en ny stiftelse.

Det gjengitte kravet til omdanningsvedtakets innhold i stiftelsesloven § 47 første ledd bygger på et prinsipp om at omdanningen ikke skal fravike den bestemmelsen som søkes omdannet mer enn omdanningsgrunnen tilsier. Dette er et utslag av den respekten for oppretterens vilje som er grunnleggende for omdanningsreglene i stiftelsesloven og for stiftelsesretten i sin alminnelighet. Stiftelsesloven § 47 første ledd viderefører i det vesentlige den tilsvarende bestemmelsen i stiftelsesloven av 1980 § 36 fjerde ledd og er foreslått videreført i forslaget til ny stiftelseslov i NOU 2016: 21, se lovforslaget § 66.

For nemnda står det som nevnt klart at den gjeldende valgordningen har bakgrunn i fylkeskommunenes eierskap til sykehusene da stiftelsene ble opprettet og til den nære tilknytningen det er mellom stiftelsene og sykehusene. Advokatene Hvidsten og Amble har i brev 25. mars 2019 til Lotteri- og stiftelsestilsynet blant annet redegjort for den historiske utviklingen av vedtektenes bestemmelser om valgordningen til styret. I følge det som her er opplyst var den opprinnelige valgordningen noe annerledes enn den gjeldende. Nemnda kan imidlertid ikke se at det som her er opplyst gir klare holdepunkter for annet enn at også etter de opprinnelige vedtektene var det den nære tilknytningen mellom valgmyndigheten og sykehusene eller deres eier som var det sentrale hensynet. Nemnda kan ikke se at det er grunnlag for å hevde, slik klageren gjør, at det var den lokalpolitiske forankringen som var det sentrale hensynet med den opprinnelige valgordningen som oppretteren fastsatte.

Etter den valgordningen stiftelsene foreslår deles valgmyndigheten mellom sykehuseieren, dvs. Helse Førde, hjemkommunen til den aktuelle stiftelsen og styret selv. Hver av disse oppnevner hvert sitt medlem den foreslåtte valgmemnda. Valgmemnda velger styremedlemmene med alminnelig flertall. Ved dette forslaget gis det valgmyndighet til organer som er fremmed for den nåværende ordningen. Hjemkommunens representant kan nok bidra til at valgorganet tilføres innsikt og forståelse for sykehusets hjemkommune, men dette er slik nemnda ser det et nytt element som er fremmed for den nåværende valgordningen. Det samme gjelder forslaget om å gi styret selv myndighet til å velge et medlem av valgmemnda. Med dette bringes det inn et element av selvrekuttering som er fremmed for den gjeldende valgordningen. Eierens rolle ved valget av styret begrenses til å

peke ut ett medlem av valgmennda, men denne representanten vil være i mindretall når valgmennda skal velge stiftelsens styre. Etter den foreslåtte vedtektsbestemmelsen er det representanten for hjemkommunen og styrets representant som vil utgjøre flertallet.

Klagerens anfører at en konsekvens av Stiftelsestilsynets argumentasjon er at valgmyndigheten burde vært overført til staten. Til dette vil Stiftelsesklagenemnda bemerke: Det er en realitet at eierskapet til sykehusene ved sykehusreformen ble overført til helseforetakene, og ikke til staten. Helseforetakene er egne foretak som rettslig og økonomisk er atskilt fra staten og som utøver eierskapet til sine eiendeler og styrer foretakenes virksomhet gjennom sine egne organer. Det er således en realitet i at det er helseforetakene som er ny eier. Helseforetakene kan ikke identifiseres med staten.

Så vidt nemnda forstår mener klageren at stifternes forslag bør godkjennes fordi dette ivaretar hensynet til stiftelsenes selvstendighet og et habilt styre. Isolert sett kan i og for nemnda se at dette kan være et relevant hensyn når styret skal sammensettes. Dette kan likevel ikke være avgjørende for å erstatte den gjeldende valgordningen med den valgordning stiftelsen søker om. Som nevnt er dette en ordning som etter nemndas syn er vanskelig å forene med kravet i stiftelsesloven § 47 første ledd der siktemålet med den opprinnelige bestemmelsen står sentralt. Stiftelsesklagenemnda peker i denne sammenheng på at stiftelsenes selvstendighet i forhold til Helse Førde er viktig og er noe valgorganet på sin side må ta hensyn til ved sammensettingen av styret. Stiftelsesloven § 27 tredje ledd stiller krav til styresammensetningen som skal ivareta styrets selvstendighet, men det kan være grunn til å gå lenger enn det som følger av minimumskravene som følger av denne bestemmelsen. Tilsvarende gjelder i forhold til stiftelseslovens inhabilitetsregler. Stiftelsesloven § 37 har regler om styremedlemmenes inhabilitet. Bestemmelsen gjelder inhabilitet i enkeltsaker, og stiller ikke generelle krav til styrets sammensetning. Stiftelsesklagenemnda vil likevel peke på at ved valg av styremedlemmer bør det ses hen til inhabilitetsbestemmelsen slik at det ikke velges styremedlemmer som til stadighet kan utfordre inhabilitetsbestemmelsen, så som i saker som har tilknytning til Helse Førde.

Stiftelsesklagenemnda er enig med klageren i at Sogn og Fjordane fylkeskommune som oppretter ikke har noen vetorett, jf. Knudsen/Woxholth: Stiftelsesloven med kommentarer (2004) s. 237 der det også heter at «. . . det er likevel rimelig klart at det må være en forutsetning at uttalelsene fra oppretteren eller stiftelsens styre tillegges betydelig vekt, og at det bare rent unntaksvis kan bli spørsmål om å foreta en omdanning som styret eller oppretteren er uenig i.»

Stiftelsesklagenemnda er etter dette kommet til at vilkåret i stiftelsesloven § 47 første ledd ikke er oppfylt, slik at styret i stiftelsen ikke kan få godkjent vedtektsendringene det er søkt om.

Avslutningsvis vil Stiftelsesklagenemnda tilføye:

Stiftelsen er nødt til å få en ny valgordning for styret ettersom fylkeskommunen ikke lenger ønsker å ha denne. Samtidig er det slik at styret og oppretteren ikke har klart å bli enige, og den ordningen som styret foreslår ligger dessuten utenfor rammen av det som kan godkjennes etter stiftelsesloven § 47 første ledd. Stiftelsestilsynet går i varselet om avslag langt i å gi uttrykk for at en søknad i samsvar med fylkeskommunens forslag vil kunne godkjennes. Etter Stiftelsesklagenemndas syn bør dette kunne være et utgangspunkt for å løse spørsmålet om en

ny valgordning for stiftelsene. Det vises i denne sammenhengen til den nevnte kommentarutgaven på s. 237 der det heter:

«Undertiden kan stillingen være at Stiftelsestilsynet er av den oppfatning at vilkårene for omdanning med grunnlag i styrets forslag i og for seg kan være til stede, jfr § 46, men at forslaget går for langt i forhold til begrensningen i § 47 første ledd om at omdanningen så langt som mulig skal tilpasses det opprinnelige formålet, eventuelt tankegangen i stiftelsesgrunnlaget. I en slik situasjon vil Stiftelsestilsynet selv kunne fremme forslag til omdanning som harmonerer bedre med kravet i § 47 første ledd. Som nevnt, bør det bare unntaksvis komme på tale å gjennomføre en slik omdanning, hvis styret eller oppretteren er uenig. Mer nærliggende kan det være at Stiftelsestilsynet uttaler at omdanning vil kunne skje, dersom styret eller oppretteren gir sin tilslutning til Stiftelsestilsynets forslag. Noen plikt til å innvilge omdanning basert på styrets eller oppretterens forslag, har Stiftelsestilsynet etter dette ikke, hvis virkningene av omdanningen etter forslaget ikke er i harmoni med § 47 første ledd.»

Klagen tas etter dette ikke til følge.

9 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 13. mars 2019 opprettholdes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig vedtatt.

Bergen, 28. oktober 2019

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk